

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри педагогіки

Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктора педагогічних наук, доцента **КУЧАЯ Олександра Володимировича**
на дисертацію **СТУКАЛО Олени Анатоліївни**

на тему: **«Підготовка майбутніх ветеринарів до професійного спілкування
у процесі вивчення гуманітарних дисциплін»**,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 15 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

Актуальність обраної теми. Тенденції розвитку суспільства на сучасному етапі зумовлюють суттєві зміни професійної діяльності фахівців різних галузей, а відтак і підвищення вимог до їхньої підготовки у закладах вищої освіти. Відповідним чином має бути спрямована також професійна підготовка майбутніх ветеринарів. З огляду на зростання важливості сфери діяльності цих фахівців, адже здоров'я тварин безпосередньо пов'язане зі здоров'ям людей, для ефективної професійної діяльності майбутній ветеринар має не тільки досконало володіти фаховими компетентностями, а й бути здатним до успішної професійної комунікації. Саме тому тема дисертаційного дослідження О. А. Стукало на тему «Підготовка майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін» є своєчасною і актуальною.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна та практичне значення. Не викликає сумніву наукова новизна дисертаційного дослідження О. А. Стукало, яка полягає в тому, що:

– *уперше* визначено й обґрунтовано педагогічні умови, що сприяють формуванню готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування: забезпечення позитивної мотивації майбутніх ветеринарів до професійного спілкування; різноаспектна мовна підготовка майбутніх ветеринарів у освітньому процесі; використання комплексу традиційних та інтерактивних технологій у процесі підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування.

– *уточнено* теоретичні положення про сутність і структуру професійного спілкування майбутніх ветеринарів; критерії та показники сформованості готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування;

– *удосконалено* організаційно-методичне забезпечення процесу формування готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування на основі використання інтерактивних технологій навчання;

– *набуло подальшого розвитку* розуміння процесу формування готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування як процесу оволодіння необхідними комунікативними компетентностями та набуття досвіду професійного спілкування.

Відзначимо практичне значення дослідження, зокрема, розроблення навчально-методичних матеріалів, що містять різноманітні вправи, ситуаційні завдання, дидактичні ігри, приклади яких представлені у додатках, що демонструють реалізацію експериментального задуму здобувачки.

Повнота викладених матеріалів досліджень в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації О. А. Стукало висвітлено в 72 наукових працях здобувачки. Отримані авторкою обґрунтовані результати засвідчують ефективність проведеного дослідження.

Аналіз структури і змісту роботи. У першому розділі «Теоретичні основи підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування» здобувачка проаналізувала праці вітчизняних і зарубіжних дослідників з питань підготовки майбутніх фахівців до професійного спілкування, здійснила уточнення сутності й структуру професійного спілкування ветеринарів, визначила на основі розглянутих публікацій зарубіжних науковців особливості підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у закладах вищої освіти інших країн.

Дослідження вітчизняної теорії і практики професійної підготовки майбутніх ветеринарів дали авторці підстави обґрунтувати поняття «готовність майбутніх ветеринарів до професійного спілкування» як особистісного утворення, що передбачає сформованість у них позитивної мотивації, мовних знань, комунікативних умінь для використання їх під час вирішення професійних завдань.

У другому розділі «Науково-методичне забезпечення підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін» авторка визначила, спираючись на напрацювання попередників, педагогічні умови підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, вибір яких ми вважаємо цілком слушним. Зауважимо, що при цьому вона зосередилася в основному на мовних дисциплінах, які вивчають майбутні ветеринари – «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Латинська мова».

З урахуванням наявних досліджень попередників, О. А. Стукало визначила компоненти готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування (мотиваційний, когнітивний, операційний), відповідні критерії та показники, прояв яких можна оцінити за трьома рівнями: високим, середнім і низьким, досить аргументовано висвітливши їх змістове наповнення у дисертації.

Для досягнення поставленої мети здобувачка розробила структурно-функціональну модель процесу формування готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування, яка охоплює три етапи реалізації процесу формування готовності майбутніх ветеринарів

до професійного спілкування: мотиваційно-підготовчий, операційний, контрольньо-рефлексивний. На кожному із цих етапів виконуються певні завдання. Мотиваційно-підготовчий етап передбачений для налаштування майбутніх ветеринарів до оволодіння знаннями й уміннями, необхідними для успішного професійного спілкування, пробудження у них інтересу до вивчення мов (української, іноземної і латинської), формування потреби у комунікативній компетентності. Операційний етап зорієнтований на засвоєння знань, а також формування й закріплення комунікативних умінь. На контрольньо-рефлексивному етапі здійснюють діагностичні вимірювання для визначення рівнів сформованості у майбутніх ветеринарів готовності до професійного спілкування, узагальнення отриманих результатів, їх аналіз та розроблення коригувальних заходів, що свідчить, на наш погляд, про системність роботи, проведеної здобувачкою.

Імпонує пропозиція здобувачки щодо застосування інтерактивних технологій у процесі підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Відзначимо, що свою пропозицію вона пов'язує із конкретними розробками – вітчизняних і зарубіжних науковців і з урахуванням такого важливого документа, як «Загальноєвропейська навчальна програма з формування м'яких навичок для бакалаврської ветеринарної освіти».

У третьому розділі дисертації «Експериментальна перевірка ефективності підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін» О. А. Стукало висвітлила питання організації та методик проведення дослідно-експериментальної роботи і представила аналіз її результатів.

Зазначимо, що аналіз результатів дослідження засвідчив, що після завершення формувального експерименту суттєво зросли показники сформованості готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування, аналіз яких узагальнено у підрозділі 3.3 дисертації.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. Отже, у дисертаційному дослідженні відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення. Водночас, не дивлячись на відзначені досягнення, дисертація О. А. Стукало не позбавлена певних недоліків та дискусійних положень, тому дозволимо висловити деякі зауваження та побажання:

1. У науковій новизні зазначено, що «удосконалено організаційно-методичне забезпечення процесу формування готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування на основі використання інтерактивних технологій навчання». Варто було б конкретно вказати, що запропоновано авторкою для удосконалення цього процесу.

2. На наш погляд, варто було б структурувати розроблену здобувачкою модель за блоками. Тоді можна було б більш чітко відокремити цілі, принципи, методи, форми, засоби формування готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування, діагностичні методики для визначення рівнів її сформованості тощо.

3. Доцільним було б, на нашу думку, обрати один із варіантів представлення покомпонентної динаміки рівнів сформованості готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування – або у вигляді таблиці, або у вигляді гістограми. Це дозволило б уникнути певного дублювання представлення результатів експериментальної роботи (табл. 3.1, 3.2, 3.3 і відповідно рис. 3.1, 3.2. і 3.3).

4. Оскільки авторка пропонує досить велику добірку розробок, що використовувалися на практиці під час проведення формувального експерименту, варто було б узагальнити їх у вигляді методичних рекомендацій. Здобувачкою заявлено про такий намір, але бажано було б вже на момент захисту завершити роботу над такими методичними рекомендаціями.

Водночас, висловлені зауваження мають дискусійний характер та не впливають на високий науковий рівень, новизну та достовірність результатів дисертації О. А. Стукало.

Загальний висновок. Дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її авторка Стукало Олена Анатоліївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Рецензент
професор кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор педагогічних наук,
доцент

Олександр КУЧАЙ